

ПОСТАНОВА ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

19 жовтня 2016 року

м. Київ

**Судова палата у цивільних справах
Верховного Суду України в складі:**

**головуючого Охрімчук Л.І.,
суддів: Гуменюка В.І., Романюка Я.М.,
Лященко Н.П., Сімоненко В.М.,**

розглянувши в судовому засіданні справу за позовом ОСОБА_1 до товариства з обмеженою відповідальністю «Лізингова компанія «Еталон» про захист прав споживачів, визнання недійсним пункту договору та стягнення коштів за заявою ОСОБА_1 про перегляд ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 4 вересня 2015 року, ухвали Апеляційного суду Волинської області від 6 серпня 2015 року та рішення Луцького міськрайонного суду Волинської області від 30 червня 2015 року,

в с т а н о в и л а :

У квітні 2015 року ОСОБА_1 звернувся до суду з позовом до товариства з обмеженою відповідальністю «Лізингова компанія «Еталон» (далі – ТОВ «ЛК «Еталон») про захист прав споживачів, визнання недійсним пункту договору та стягнення коштів.

Позивач зазначав, що 24 лютого 2015 року між ним та ТОВ «ЛК «Еталон» укладено договір фінансового лізингу, відповідно до умов якого відповідач зобов'язався придбати та передати в користування ОСОБА_1 трактор «Чері 244» вартістю 150 тис. грн. Того ж дня позивач здійснив оплату за послуги згідно з указаним договором в розмірі 15 тис. грн. Наступного дня після підписання договору з інформації від виробника ОСОБА_1 дізнався, що запропонована модель та комплектація трактора його не влаштовує за своїми технічними характеристиками та витратами пального, крім того, з веб-сайтів продавців позивач дізнався про суттєве збільшення вартості предмета лізингу.

27 лютого 2015 року позивач звернувся до ТОВ «ЛК «Еталон» із заявою про розірвання договору з моменту отримання відповідачем цієї заяви та просив повернути сплачені товариству кошти в розмірі 15 тис. грн. У листі від 27 березня 2015 року ТОВ «ЛК «Еталон» визнало факт розірвання договору фінансового лізингу, однак відповідач відмовився повертати ОСОБА_1 сплачені

кошти в розмірі 15 тис. грн, посилаючись на пункт 12.11 договору.

Посилаючись на те, що умови пункту 12.11 договору фінансового лізингу є несправедливими відповідно до пункту 4 частини третьої статті 18 Закону України «Про захист прав споживачів», позивач просив визнати зазначений пункт договору недійсним та стягнути з ТОВ «ЛК «Еталон» сплачені кошти в розмірі 15 тис. грн.

Луцький міськрайонний суд Волинської області рішенням від 30 червня 2015 року, залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Волинської області від 6 серпня 2015 року, у задоволенні позовних вимог ОСОБА_1 відмовив.

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ ухвалою від 4 вересня 2015 року відмовив ОСОБА_1 у відкритті касаційного провадження у справі за вказаним позовом з підстав, передбачених пунктом 5 частини четвертої статті 328 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України).

У заяві про перегляд ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 4 вересня 2015 року, ухвали Апеляційного суду Волинської області від 6 серпня 2015 року та рішення Луцького міськрайонного суду Волинської області від 30 червня 2015 року ОСОБА_1 просить скасувати зазначені судові рішення та прийняти нове рішення про задоволення його позовних вимог з передбачених пунктами 1, 4 частини першої статті 355 ЦПК України підстав неоднакового застосування судом касаційної інстанції статті 18 Закону України «Про захист прав споживачів», статей 220, 628, 799, 806 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), що спричинило ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах та невідповідності судового рішення суду касаційної інстанції викладеним у постановах Верховного Суду України висновкам щодо застосування у подібних правовідносинах вказаних норм матеріального права.

На обґрунтування заяви ОСОБА_1 надав копії ухвал Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 24 березня і 16 травня 2016 року, ухвали колегії суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 16 травня 2016 року та постанов Верховного Суду України від 16 грудня 2015 року, 11 травня і 8 червня 2016 року.

Заслухавши суддю-доповідача, перевіривши наведені в заяві ОСОБА_1 доводи, Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України дійшла висновку про те, що заява підлягає частковому задоволенню з огляду на таке.

За положеннями пунктів 1, 4 частини першої статті 355 ЦПК України підставами для подання заяви про перегляд судових рішень у цивільних справах є неоднакове застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що спричинило ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах, та невідповідність судового рішення суду касаційної інстанції викладеному у постанові Верховного Суду України висновку щодо застосування у подібних правовідносинах норм матеріального права.

Згідно із частиною першою статті 360⁴ ЦПК України суд задовольняє заяву про перегляд судових рішень за наявності однієї з підстав, передбачених частиною першою статті 355 цього Кодексу.

У справі, яка переглядається, суди встановили, що 24 лютого 2015 року між ОСОБА_1 та ТОВ «ЛК «Еталон» укладено договір фінансового лізингу, відповідно до умов якого відповідач зобов'язався придбати та передати в користування ОСОБА_1 трактор «Чері 244» вартістю 150 тис. грн.

Згідно з пунктом 8.2.1 договору перший лізинговий платіж складається із: комісійної винагороди лізингодавця за організаційні заходи, пов'язані з підготовкою та укладенням цього договору, що розраховується як комісія за організацію, яка визначена в додатку 1 до договору; авансу ціни предмета лізингу, що розраховується як авансовий платіж, розмір якого визначений у додатку 1 до договору; комісійної винагороди лізингодавця за передачу предмета лізингу як платіж, що покриває витрати лізингодавця, пов'язані з організацією передачі предмета лізингу на користь лізингоодержувача, розмір якого визначений у додатку 1 до договору.

Згідно з додатком 1 до договору вартість предмета лізингу становить 150 тис. грн; авансовий платіж – 75 тис. грн; комісія за організацію – 15 тис. грн (10 %).

24 лютого 2015 року позивач здійснив оплату комісії за організацію в розмірі 15 тис. грн з призначенням платежу за послуги згідно з договором фінансового лізингу.

27 лютого 2015 року ОСОБА_1 звернувся до ТОВ «ЛК «Еталон» із заявою про розірвання договору з моменту отримання відповідачем цієї заяви, оскільки з веб-сайтів продавців він дізнався про істотне збільшення вартості трактора «Чері 244», запропонована модель та комплектація трактора його не влаштовує за своїми технічними характеристиками та витратами пального, у зв'язку із чим просив повернути сплачені товариству кошти в розмірі 15 тис. грн.

У листі від 27 березня 2015 року ТОВ «ЛК «Еталон» визнало факт розірвання договору фінансового лізингу, однак відмовилось повертати ОСОБА_1 сплачену ним комісію за організацію в розмірі 15 тис. грн, посилаючись на пункт 12.11 цього договору.

Відповідно до пункту 12.11 договору фінансового лізингу у випадку його розірвання лізингоодержувачем до підписання акта приймання-передачі предмета

лізингу лізингодавець повертає сплачені кошти з вирахуванням штрафу за дострокове розірвання – 20 % від сплаченої суми авансового платежу. У такому випадку комісія за організацію договору лізингоодержувачу не повертається.

Ухвалюючи рішення про відмову в задоволенні позовних вимог ОСОБА_1, суд першої інстанції, з висновками якого погодились суди апеляційної та касаційної інстанцій, виходив з того, що законодавством про фінансовий лізинг чітко визначено умови, порядок та наслідки розірвання договору лізингоодержувачем в односторонньому порядку лише в разі затримки передачі товару в користування, в інших випадках сторони повинні обов'язково керуватися умовами договору (частина перша статті 7, пункт 3 частини першої статті 11 Закону України «Про фінансовий лізинг»). Посилання позивача на те, що умовами договору передбачена сплата лізингоодержувачем комісійної винагороди за організаційні заходи, пов'язані з підготовкою та укладенням договору, яка складає 10 % від вартості предмета договору, що не передбачено законом і не входить у перелік послуг, які підлягають оплаті відповідно до Закону України «Про фінансовий лізинг», є безпідставними, а умова договору про сплату комісійної винагороди за організаційні заходи, пов'язані з підготовкою та укладенням договору, не суперечить вимогам законодавства, не містить ознак несправедливості та не є підставою для визнання оспорюваного пункту договору недійсним. Окрім того, посилання позивача на частину другу статті 806 та статтю 799 ЦК України щодо недійсності/нікчемності договору, зокрема на те, що зазначений договір не був нотаріально посвідчений, не заслуговують на увагу, оскільки стаття 799 ЦК України є складовою параграфу 5 глави 58 цього Кодексу, який регулює відносини, що виникають із найму (оренди) транспортного засобу, а тому зазначена норма не підлягає застосуванню до спірних правовідносин, які виникли на підставі договору фінансового лізингу. Разом з тим параграфом 6 глави 58 ЦК України та положеннями Закону України «Про фінансовий лізинг» не передбачено вимог обов'язкового нотаріального посвідчення договору фінансового лізингу. Таким чином, умови спірного договору не можна вважати несправедливими, оскільки його положення не мають таких ознак.

Разом з тим в ухвалі Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 24 березня 2016 року суд касаційної інстанції погодився з висновками судів попередніх інстанцій щодо задоволення позовних вимог про визнання недійсним договору фінансового лізингу та стягнення коштів з тих підстав, що умови оспорюваного договору не відповідають вимогам закону та беззаперечно є несправедливими, оскільки внаслідок розірвання договору з ініціативи лізингодавця лізингоодержувач не отримає транспортного засобу і при цьому понесе невиправдані витрати – утримання штрафу в розмірі 20 % від сплаченого авансового платежу і неповернення йому сплаченої суми комісії за організацію, що свідчить про існування явного, істотного дисбалансу договірних прав та обов'язків на шкоду споживача.

В ухвалі Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 16 травня 2016 року (справа № 127/17385/15-ц) суд касаційної інстанції залишив без змін рішення апеляційного суду, яким частково задоволено позов про визнання недійсним договору фінансового лізингу. При цьому касаційний суд зазначив, що за своєю правовою природою договір лізингу є змішаним і містить елементи договорів оренди (найму) та купівлі-продажу транспортного засобу, що впливає зі змісту договору відповідно до статті 628 ЦК України. Оскільки спірний договір нотаріально не посвідчений, то він є нікчемним відповідно до частини другої статті 215 ЦК України.

В ухвалі колегії суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 16 травня 2016 року (справа № 677/1316/15-ц) суд касаційної інстанції погодився з висновками судів попередніх інстанцій щодо задоволення позовних вимог про визнання недійсним договору фінансового лізингу та стягнення коштів з тих підстав, що умови оспорюваного договору не відповідають вимогам закону та беззаперечно є несправедливими, що свідчить про існування істотного дисбалансу договірних прав та обов'язків на шкоду споживача. Окрім того, суд установив відсутність ліцензії у ТОВ «ЛК «Еталон» для здійснення фінансової діяльності, а також те, що спірний договір не було посвідчено нотаріально.

У постанові від 16 грудня 2015 року Верховний Суд України зазначив про те, що в спірному договорі фінансового лізингу обмежені права лізингоодержувача як споживача; звужені обов'язки лізингодавця, передбачені Законом України «Про фінансовий лізинг» та ЦК України; виключена відповідальність лізингодавця за невиконання або неналежне виконання обов'язків щодо передачі предмета лізингу належної якості, одночасно значно розширені права лізингодавця, які суперечать вимогам чинного законодавства, зокрема частині першій статті 808 ЦК України щодо солідарної відповідальності продавця і лізингодавця. Окрім того, згідно зі статтею 4 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» послуга з адміністрування фінансових активів для придбання товарів у групах є фінансовою послугою. Відповідно до частини першої статті 227 ЦК України правочин юридичної особи, вчинений нею без відповідного дозволу (ліцензії), може бути визнаний судом недійсним. За своєю правовою природою договір лізингу є змішаним та містить елементи договорів оренди (найму) та купівлі-продажу транспортного засобу. Відповідно до статті 799 ЦК України договір найму транспортного засобу за участю фізичної особи підлягає нотаріальному посвідченню. Однак суд не взяв до уваги зазначених порушень законодавства щодо відсутності ліцензії у лізингової компанії для провадження фінансової діяльності та відсутності нотаріального посвідчення спірного договору.

У постанові від 11 травня 2016 року у справі № 6-65цс16 Верховний Суд

України погодився з висновками судів попередніх інстанцій про те, що умови спірного договору фінансового лізингу є несправедливими відносно споживача, у зв'язку із чим наявні правові підстави для визнання договору недійсним відповідно до статей 203, 215 ЦК України та положень Закону України «Про захист прав споживачів».

У постанові від 11 травня 2016 року у справі № 6-3020цс15 Верховний Суд України погодився з висновками суду першої інстанції про те, що в спірному договорі фінансового лізингу обмежені права лізингоодержувача як споживача стосовно лізингодавця у разі неналежного виконання ним обов'язків, передбачених договором та законом; звужені обов'язки та значно розширені права лізингодавця, зокрема виконання зобов'язань забезпечено лише відповідальністю лізингоодержувача; передбачена сплата лізингоодержувачем штрафів, пені, при цьому відповідного захисту його прав від неналежного виконання договірних зобов'язань лізингодавцем умовами договору не передбачено; встановлено право лізингодавця змінювати та розривати договір в односторонньому порядку, однак таке право не надається лізингоодержувачу, якому встановлено жорсткі зобов'язання та непропорційно великий розмір штрафу. Отже, умови спірного договору є несправедливими, що є правовою підставою для визнання договору недійсним та повернення коштів.

У постанові від 8 червня 2016 року Верховний Суд України вказав на те, що оспорюваний договір фінансового лізингу містить несправедливі умови, визначені частиною третьою статті 18 Закону України «Про захист прав споживачів», а саме: встановлення жорстких обов'язків споживача, тоді як надання послуги обумовлене лише власним розсудом виконавця; надання можливості продавцю (виконавцю, виробнику) не повертати кошти на оплату, здійснену споживачем, у разі відмови споживача укласти або виконати договір, без встановлення права споживача на одержання відповідної компенсації від продавця (виконавця, виробника) у зв'язку з розірванням або невиконанням ним договору; надання продавцю (виконавцю, виробнику) права розірвати договір зі споживачем на власний розсуд, якщо споживачеві таке право не надається; надання продавцю (виконавцю, виробнику) права не повертати кошти на оплату ненаданої продукції у разі розірвання договору з ініціативи продавця (виконавця, виробника); встановлення обов'язкових для споживача умов, з якими він не мав реальної можливості ознайомитися перед укладенням договору; надання продавцю (виконавцю, виробнику) можливості збільшувати ціну без надання споживачеві права розірвати договір у разі збільшення ціни порівняно з тією, що була погоджена на момент укладення договору.

Отже, існує неоднакове застосування судом касаційної інстанції статті 18 Закону України «Про захист прав споживачів», статей 220, 628, 799, 806 ЦК України, що спричинило ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних

правовідносинах, та невідповідність оскаржуваного судового рішення суду касаційної інстанції викладеним у постановях Верховного Суду України висновкам щодо застосування в подібних правовідносинах вказаних норм матеріального права.

Вирішуючи питання про усунення розбіжностей у застосуванні судом касаційної інстанції зазначених норм матеріального права у подібних правовідносинах, Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України виходить з такого.

Відповідно до частин першої, другої статті 215 ЦК України підставою недійсності правочину є недодержання в момент вчинення правочину стороною (сторонами) вимог, які встановлені частинами першою-третьою, п'ятою та шостою статті 203 цього Кодексу.

Недійсним є правочин, якщо його недійсність встановлена законом (нікчемний правочин). У цьому разі визнання такого правочину недійсним судом не вимагається.

Відносини, що виникають у зв'язку з договором фінансового лізингу, регулюються положеннями ЦК України про лізинг, найм (оренду), купівлю-продаж, Законом України «Про фінансовий лізинг».

Згідно із частиною другою статті 1 Закону України «Про фінансовий лізинг» за договором фінансового лізингу лізингодавець зобов'язується набути у власність річ у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов і передати її у користування лізингоодержувачу на визначений строк не менше одного року за встановлену плату (лізингові платежі).

За частиною другою статті 806 ЦК України до договору лізингу застосовуються загальні положення про найм (оренду) з урахуванням особливостей, встановлених цим параграфом та законом. До відносин, пов'язаних з лізингом, застосовуються загальні положення про купівлю-продаж та положення про договір поставки, якщо інше не встановлено законом.

Виходячи з аналізу норм чинного законодавства договір фінансового лізингу за своєю правовою природою є змішаним і містить елементи договорів оренди (найму) та купівлі-продажу транспортного засобу, що впливає зі змісту договору відповідно до статті 628 ЦК України.

Стаття 18 Закону України «Про захист прав споживачів» містить самостійні підстави визнання недійсними умов договорів, що обмежують права споживача.

Так, за змістом частини п'ятої цієї норми у разі визнання окремого

положення договору несправедливим, включаючи ціну договору, таке положення може бути визнано недійсним або змінено, а не сам договір.

У разі коли зміна окремих положень або визнання їх недійсними зумовлює зміну інших положень договору, на вимогу споживача такі положення підлягають зміні або договір може бути визнаний недійсним у цілому (частина шоста статті 18 Закону України «Про захист прав споживачів»).

Визначення поняття «несправедливі умови договору» закріплено в частині другій статті 18 цього Закону. Умови договору є несправедливими, якщо всупереч принципу добросовісності його наслідком є істотний дисбаланс договірних прав та обов'язків на шкоду споживачу.

Аналізуючи норму цієї статті, можна дійти висновку, що умови договору кваліфікуються як несправедливі за наявності одночасно таких ознак: по-перше, умови договору порушують принцип добросовісності (пункт 6 частини першої статті 3, частина третя статті 509 ЦК України); по-друге, умови договору призводять до істотного дисбалансу договірних прав та обов'язків сторін; по-третє, умови договору завдають шкоди споживачеві.

Несправедливими згідно із частиною третьою статті 18 Закону України «Про захист прав споживачів» є, зокрема, умови договору про: виключення або обмеження прав споживача стосовно продавця (виконавця, виробника) або третьої особи у разі повного або часткового невиконання чи неналежного виконання продавцем (виконавцем, виробником) договірних зобов'язань, включаючи умови про взаємозалік, зобов'язання споживача з оплати та його вимог у разі порушення договору з боку продавця (виконавця, виробника); встановлення жорстких обов'язків споживача, тоді як надання послуги обумовлене лише власним розсудом виконавця; надання можливості продавцю (виконавцю, виробнику) не повертати кошти на оплату, здійснену споживачем, у разі відмови споживача укласти або виконати договір, без встановлення права споживача на одержання відповідної компенсації від продавця (виконавця, виробника) у зв'язку з розірванням або невиконанням ним договору (пункти 2–4); надання продавцю (виконавцю, виробнику) права в односторонньому порядку змінювати умови договору на власний розсуд або на підставах, не зазначених у договорі (пункт 11); визначення ціни товару на момент його поставки споживачеві або надання продавцю (виконавцю, виробнику) можливості збільшувати ціну без надання споживачеві права розірвати договір у разі збільшення ціни порівняно з тією, що була погоджена на момент укладення договору (пункт 13).

Перелік несправедливих умов у договорі зі споживачем не є вичерпним (частина четверта статті 18 цього Закону).

У справі, яка переглядається, суди встановили, що згідно з оспорюваним

пунктом 12.11 договору фінансового лізингу у випадку розірвання договору лізингоодержувачем до підписання акта приймання-передачі предмета лізингу, лізингодавець повертає сплачені кошти з вирахуванням штрафу за дострокове розірвання – 20 % від сплаченої суми авансового платежу. У такому випадку комісія за організацію договору лізингоодержувачу не повертається.

При цьому в разі збільшення вартості предмета лізингу лізингоодержувач повинен одноразово сплатити різницю такої вартості до моменту купівлі предмета лізингу лізингодавцем для відповідності відсоткового розміру авансового платежу фактичній вартості предмета лізингу на момент його купівлі у продавця, а також одноразово сплатити різницю комісії за організацію до моменту купівлі предмета лізингу лізингодавцем. У разі зменшення вартості предмета лізингу в момент його передачі лізингоодержувачу різниця комісії за організацію поверненню не підлягає (пункт 5.4 договору).

Окрім того, умовами договору передбачено право лізингодавця розірвати договір в односторонньому порядку за умови невиконання лізингоодержувачем його положень, однак таке право у лізингоодержувача умовами договору не передбачено (пункти 4.3–4.4 договору).

За таких обставин суди дійшли помилкового висновку про те, що оспорюваний пункт 12.11 договору фінансового лізингу не підпадає під несправедливі умови, встановлені пунктом 4 частини третьої статті 18 Закону України «Про захист прав споживачів», оскільки передбачає повернення суми авансових платежів з вирахуванням штрафу за дострокове розірвання договору. Суди не врахували, що цією нормою до несправедливих умов договору віднесено надання можливості продавцю (виконавцю, виробнику) не повертати кошти на оплату, здійснену споживачем, у разі відмови споживача укласти або виконати договір, без встановлення права споживача на одержання відповідної компенсації від продавця (виконавця, виробника) у зв'язку з розірванням або невиконанням ним договору, а спірним пунктом договору передбачено право лізингодавця не повертати лізингоодержувачу комісію за організацію договору, що порушує принцип добросовісності, призводить до істотного дисбалансу договірних прав та обов'язків і завдає шкоди споживачеві, а тому зазначена у пункті 12.11 умова договору є несправедливою в розумінні статті 18 Закону України «Про захист прав споживачів».

Крім того, відповідно до частини першої статті 220 ЦК України в разі недодержання сторонами вимоги закону про нотаріальне посвідчення договору такий договір є нікчемним.

При цьому договір найму транспортного засобу за участю фізичної особи підлягає нотаріальному посвідченню (стаття 799 ЦК України).

Саме такі висновки щодо застосування зазначених норм права містяться у судових рішеннях, наданих заявником для порівняння.

Отже, висновок суду першої інстанції про те, що до спірних правовідносин не підлягає застосуванню норма статті 799 ЦК України щодо обов'язкового нотаріального посвідчення договору найму транспортного засобу за участю фізичної особи, є помилковим.

Також, згідно з пунктом 4 частини першої статті 34 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» діяльність з надання будь-яких фінансових послуг, що передбачають пряме або опосередковане залучення фінансових активів від фізичних осіб, може здійснюватись лише фінансовими установами після отримання відповідної ліцензії.

Послуга з адміністрування фінансових активів для придбання товарів у групах є фінансовою послугою (пункт 11¹ статті 4 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»).

Відповідно до частини першої статті 227 ЦК України правочин юридичної особи, вчинений нею без відповідного дозволу (ліцензії), може бути визнаний судом недійсним.

Разом з тим, розглядаючи зазначений спір, суди не встановили, чи була у лізингової компанії на час укладення спірного договору ліцензія для здійснення фінансових послуг щодо залучення фінансових активів від фізичних осіб, що відповідно до статті 227 ЦК України може слугувати підставою, за її відсутності, для визнання договору фінансового лізингу недійсним; безпідставно не застосували до спірних правовідносин норму статті 799 ЦК України, яка підлягає застосуванню, не надавши оцінки відсутності нотаріального посвідчення спірного договору в розумінні норми частини першої статті 220 цього Кодексу.

Таким чином, у справі, яка переглядається, суди неправильно застосували положення статті 18 Закону України «Про захист прав споживачів», статей 220, 628, 799, 806 ЦК України, що призвело до неправильного вирішення справи, а це відповідно до статті 360⁴ ЦПК України є підставою для скасування судових рішень судів першої, апеляційної та касаційної інстанцій, ухвалених у цій справі.

Загальними вимогами процесуального права, закріпленими у статтях 57-60, 131-132, 137, 177, 179, 185, 194, 212-215 ЦПК України, визначено обов'язковість установлення судом під час вирішення спору обставин, що мають значення для справи, надання їм юридичної оцінки, а також оцінки всіх доказів, розрахунків, з

яких суд виходив при вирішенні позову.

Без виконання цих процесуальних дій ухвалити законне й обґрунтоване рішення в справі неможливо.

Однак відповідно до статті 353 ЦПК України Верховний Суд України переглядає судові рішення у цивільних справах виключно з підстав і в порядку, встановлених цим Кодексом. Згідно із частиною першою статті 360² ЦПК України справи розглядаються Верховним Судом України за правилами, встановленими главами 2 і 3 розділу V цього Кодексу, а тому Верховний Суд України не може встановлювати обставини справи, збирати й перевіряти докази та надавати їм оцінку.

Відсутність процесуальної можливості з'ясувати дійсні обставини справи перешкоджає Верховному Суду України ухвалити нове судове рішення, а тому справу слід передати на розгляд до суду першої інстанції згідно з підпунктом «а» пункту 1 частини другої статті 360⁴ ЦПК України.

Керуючись пунктами 1, 4 частини першої статті 355, пунктом 1 частини першої, частиною третьою статті 360³, частиною першою, підпунктом «а» пункту 1 частини другої статті 360⁴ ЦПК України, Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України

п о с т а н о в и л а:

Заяву ОСОБА_1 про перегляд судових рішень задовольнити частково.

Рішення Луцького міськрайонного суду Волинської області від 30 червня 2015 року, ухвалу Апеляційного суду Волинської області від 6 серпня 2015 року та ухвалу Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 4 вересня 2015 року скасувати, справу направити на новий розгляд до суду першої інстанції.

Постанова Верховного Суду України є остаточною і може бути оскаржена тільки на підставі, встановленій пунктом 3 частини першої статті 355 Цивільного процесуального кодексу України.

**Головуючий
Охрімчук**

Л.І.

Судді

В.І. Гуменюк

Н.П. Лященко

Я.М. Романюк

В.М. Сімоненко